

JOURNAL of SOCIAL and HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (JSHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Received/Makale Geliş 08.04.2021
Published /Yayınlanma 27.06.2021
Article Type/Makale Türü Research Article

Citation/Alıntı: Yavuz Öden, H. (2021). Çocuklara Yönelik Kitapevi İç Mekan Tasarımı İncelemesi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 8(71), 1385-1397.
<http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.2483>

Dr. Öğr. Üyesi Hülya YAVUZ ÖDEN

<https://orcid.org/0000-0002-5598-8162>

Yalova Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, İç mimarlık Bölümü, Yalova / TÜRKİYE

ÇOCUKLARA YÖNELİK KİTAPEVİ İÇ MEKAN TASARIMI İNCELEMESİ BOOKSTORE INTERIOR DESIGN REVIEW FOR KIDS

ÖZET

Çocuklara yönelik mekanlarda çocukların fiziksel ve psikolojik ihtiyaçları göz önüne alınarak tasarım yapılması gerekmektedir. Çocukların ölçülerine göre tasarlanmış olan donatı elemanları ile çocuk kendini güvende hissetmekte ve özgürlük hissini yaşamasına da yardımcı olmaktadır. Çocuklara yönelik bu mekanlar kendi odası, çocuk kütüphaneleri, anaokulları, ilkokullar, kafe ya da alışveriş merkezlerinin oyun alanları, çocuk kitapları gibi mekanlardır. Çocukların hayal gücünün gelişmesinde önemli etkenleri oyun ve çocuk kitapları oluşturmaktadır. Bu bağlamda çocuk mekanlarından kitapları çocukların hayal dünyasını geliştiren çocuk kitapları bakımından önemli bir yere sahiptir. Çocuk kitaplarında çocuğun mutlu zaman geçirmesi kitaplarla ilgili iyi hatıralara oluşturmaya, seçimlerini kendisinin yapmasına destek olacaktır. Bu çalışmada çocuk kitapları fonksiyon ve donatı elemanlarının biçimsel özellikleri bakımından incelenecektir. Yöntem olarak literatür araştırması yapılmış, İstanbul Kadıköy bölgesinde bulunan 4 kitapevi incelenerek fotoğrafla yerinde belgeleme yapılmış, fonksiyon ve biçimsel özellikler bakımından bu mekanlar incelenmiştir. Çalışmanın amacı çocuklara yönelik tasarlanan bu mekanlarda kullanılan donatı elemanlarında antropometrik ve ergonomik olarak kullanılan elemanlarının ve mekanın işleyişinin incelenerek günümüz çocuk mekanlarında amaçlanan psiko-sosyal ihtiyaçların karşılanmasının örneklerle incelenmesidir.

Anahtar Kelimeler: Kitapevi, mağaza, çocuk, iç mekan, tasarım.

ABSTRACT

In space designs for children, it is necessary to design by taking into account the physical and psychological needs of children. With the reinforcement elements designed for children, children feel safe and help them experience a sense of freedom. These spaces designed for children are places such as the child's room, children's libraries, kindergartens, primary schools, playgrounds of cafes or shopping centers, children's bookstores. Playing games and reading children's books are important factors in the development of children's imagination. Having a happy time in children's bookstores will support the children to make good memories about the books and to make their own choices. In this study, children's bookstores will be examined in terms of their functions and the formal features of their reinforcement elements. Literature research was carried out as a method, and 4 children's bookstores in the Istanbul Kadıköy region were examined. These spaces were examined in terms of functional and formal features and information was obtained from the officials. The study aims to examine the anthropometric and ergonomic elements used in these spaces designed for children and the functioning of the space and to examine the psycho-social needs of children in spaces

with examples.

Keywords: Book store, store, child, interior, design.

1. GİRİŞ

Yapının, mekan düzenlemesinin ve ekipman seçimini içeren fiziksel ortamın tasarımı ve düzeni, çocukların davranışları üzerinde büyük bir etkiye sahip olduğu belirtilmektedir. Yetişkinlerden farklı olarak çocuklar, çoğu durumda çevreyi anında okuyarak nasıl davranacaklarını anlarlar. Çocuklar ayrıca çevreyi yetişkinlerden farklı bir şekilde, arka plan olarak değil, etkileşime girecek bir şey olarak algılamaktadırlar (Stoeklin, 1999). Tasarım, çocuklar için güvenli şekilde olmalı, deneyleri ve risk almayı desteklemelidir. Fiziksel ortam ve ekipman, tehlikeleri ve hataları en aza indirecek şekilde düzenlenmelidir. Bunun yanında çocuk mobilyasında tasarım, çocukla büyüyecek şekilde tasarlanmalı ve çocuğa göre yıllarca kullanılabilir özellikte olması ekonomik olarak tercih edilen faktörlerdendir.

Issue/Sayı: 71

Volume/Cilt: 8

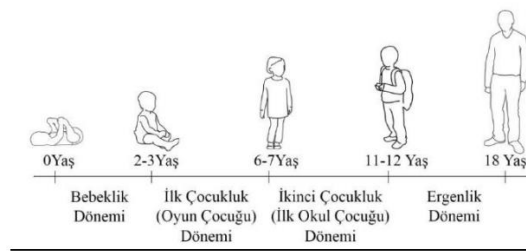
jshsr.org

ISSN: 2459-1149

Modüler mobilyalar ve ergonomi ilkeleri ile yaralanmalar ortadan kalkmasa bile önlenmesi mümkün olmaktadır. Çocukların ve gençlerin kendileri için doğru yükseklik ve uygun çalışma alanı kullanmaları iyi bir duruş şekli öğrenmelerine yardımcı olacaktır. Standart mobilyalar yerine modüler mobilyaların kullanılması farklı oturma pozisyonları için özelleşme sağlayabilecektir.

Modüler mobilyalar, farklı dekorların yanı sıra çocuğun pratik ihtiyaçlarına da uyacak şekilde tasarlanmıştır. Bu durum, çocuğun kendi odasını düzenleme ve kişiliğinin yaratıcı yönlerini keşfetme özgürlüğüne sahip olduğu anlamına gelmektedir. Mobilyanın çocukla birlikte büyümesi, çevrenin temel işlevsel ihtiyaçlarından ve dekorundan ödün vermeden depolama ve esneklik için çeşitli seçenekler sunacağını göstermektedir (Bhagchandani, 2005; Patel & Shah, 2018).

İnsanın doğumundan itibaren düzenli ve sürekli geçirdiği ilerleme olarak tanımlanan gelişim süreci, doğumdan yetişkinliğe kadar olan dönemde fiziksel gelişim, bilişsel gelişim ve sosyal gelişim olmak üzere üç farklı başlık altında ele alınmaktadır (Öz, 1997). İnsanın bilişsel, fiziksel ve sosyal gelişimi doğumundan yetişkinlik dönemine kadar devam etmektedir. 3-6 yaş döneminde vücut özellikleri yetişkin insanınkine benzemeye başlamakta ve temel becerileri kazanmaya başlamaktadır (Baran, 2011). Bu dönemde öğrenme merakı artmış ve anlatım gücü de ilerlemiştir. Amaca yönelik hareket edip kendi işini yapmak istemektedir (Sivri, 1993). İlkokul dönemi ise ikinci çocukluk dönemi olarak da nitelendirilmekte, fiziksel gelişimleri önceki dönemlere göre daha yavaş olmaktadır. Bu dönemde okuma yazma becerilerinin kazanmanın yanında sosyalleşme de görülmektedir (Pedük, 2011). Güvenli bir çevrede hareket özgürlüğü ile sağlıklı bir gelişim görülebilmektedir. Motor faaliyetler de kuvvet veya özel beceri gerektiren oyunlara dönüşmektedir. Çocuklara yönelik tasarım oluşturulurken de çocuğun özelliklerinin iyi bilinmesi, onun ihtiyaçlarına ve gelişimine yönelik tasarım yapmak gerekmektedir. Çocuğun fiziksel güvenliğinin sağlanması da mobilyanın kaza riskini aza indirecek şekilde tasarlanması ile mümkün olabilmektedir. Donatıların çocuğun antropometrik ölçülerine uygun olarak tasarlanması da sağlıklı bir gelişim için önemlidir (Bal, 2017).

Şekil 1. Çocuk Gelişim Dönemleri (Şişmanoğlu, 2013)

Çocukluk dönemleri 0-2 yaş arası bebeklik, 2/3-6/7 yaş arası ilk çocukluk (oyun çocuğu), 6/7 –11/12 yaş arası son çocukluk (ilkokul çocuğu) ve 12-18 yaş arası ergenlik dönemi olmak üzere dört dönemden oluşmaktadır (Şişmanoğlu, 2013).

Çocuk mobilyası ve onlara yönelik tasarlanan mekanlarda aidiyet, özgürlük, güven duygusunun oluşması aynı zamanda özgür bir ortam sağlayacağı için algıyı geliştirerek yaratıcılığın da gelişmesine olanak sağlamaktadır (Şişmanoğlu, 2013). Çevresi ile olan ilişkisinde çocuk kendini keşfederek kimliğinin oluşması etkilenmektedir. Zengin uyarıcılar içeren oyun içeren mekanlar çocuğun potansiyelini keşfetmesine yardımcı olmakta, ergonomik olarak uygunluk ise çocuğun özgürlüğünü desteklemektedir (Çukur ve Delice, 2011). Kendi boyutlarına uygun mobilyalarda kendi işlerini yapabilen, almak istediği nesneye uzanabilen çocukta kendi işini yapabilme ile özgürlük ve kendine güven hissini oluşturmaya yardımcı olmaktadır. Çevresini daha kolay kullanabilen çocukların özgüvenleri de gelişmekte ve yeteneklerini daha erken yaşta kullanabilmelerine olanak sağlamaktadır. Aynı zamanda kas gelişiminin olumsuz etkilenmemesi için ergonomik mobilyalar kullanılmalıdır. İlk çocukluk, son çocukluk gibi dönemlerinde mekan ve mobilya türlerinde de farklı ihtiyaçları oluşmaktadır (Sofuoğlu ve Kuşçuoğlu, 2009). Bu farklı dönemler mobilyanın boyutu ve formundaki beklentiler değişmektedir.

Çocuk mobilyalarında yaş grupları ve kullanım amacının değişmesinden dolayı ölçü olarak standartlaşma oluşturulamamaktadır (Sofuoğlu ve Kuşçuoğlu, 2009). Antropometrik özellikler çocuğun yaşı, kalıtım vb. özelliklere göre değişkenlik göstermektedir.

İşlevsellik, psikolojik güven, dayanıklılık, üretilebilir ve hijyenik olma, kolay temizlenebilme, sağlık açısından zararlı maddeden üretilmemesi, formun kaza riskini azaltması gibi ölçütler çocuk mobilyasında beklenmektedir. Çocuk mobilyasında malzeme seçiminde çocuğun güvenliğinin sağlanması, işleve uygun olması gibi kriterler gerekmektedir. Seçilen malzemenin işleme teknikleri de tasarım uyumlu olmalıdır (Demirarslan ve Aytöre, 2004). Çocukların ihtiyaçları yaş gruplarına göre değişkenlik göstermektedir. Bu ihtiyaçların karşılanması için mekanda yasına göre değişim göstermektedir. Çocuklarda yaş aralıkları farklı gruplara ayrılabilir. Bunlar: bebekler (doğumdan 12 aya kadar), yeni yürümeye başlayan çocuklar (12-36 aylık), okul öncesi çocuklar (36 ay ve üzeri) ve okul çağında (6 yaş ve üzeri) çocuklar olarak tanımlanmaktadır.

Yaş gruplarına göre incelendiğinde 2 yaş grubunda olan çocuklar için rahat oynayabileceği bir oyun alanı olmalı ve bu oyun alanı çocuğun hareketlerini engellemeyecek şekilde tasarlanmalıdır. Bu yaş grubunun oyuncaklardan çok çevrelerindeki eşyalarla ilgilendiği ve onlarla oynadığı belirtilmektedir (Emanuelson, 2003, s.22). 3 yaşındaki çocuklar belli bir konuya kısa süreli odaklanmakta, 4 yaşındaki çocuklar da tırmanmaktan hoşlandığı için kazalara karşı mekan içinde önlemler alınmalıdır. 6 yaşındaki çocuklarda ise denge geliştirmeye yönelik eşyaları değişik yerleştirebileceği esnek alanlarda oyun oynayabilmektedir (Gardner, 1978, s.15).

Bu yaş grupları aynı zamanda farklı kitap çeşitleri ile ilgilendiklerinden dolayı kitap mağazalarında da farklı bölümlere ayrılmaktadırlar. 0-3 yaş, 3-6 yaş, ilköğretim kitapları ve ebeveynlere yönelik çocuk gelişim kitaplarının bulunduğu bölümler oluşturulmaktadır. Ayrıca zeka geliştirmeye yönelik oyunların satıldığı bölümler de bulunmaktadır. Okul öncesi dönemde ebeveynlerin çocuklarına okudukları kitaplarda daha fazla resim ve daha az metin bulunmaktadır. Görsellerin yoğun olarak kullanıldığı bebeklik ve okul öncesi çocukluk döneminde daha büyük ölçüde, daha az yazının olduğu kitaplar tercih edilirken, ilköğretim çağına okuma yazma öğrenmenin etkisi ile daha fazla hikâyenin yer aldığı daha az resim olan ebat olarak da daha küçük kitaplar tercih edilmektedir. Bu kitapların sergilendiği rafların boyutları, çocuklarında erişebileceği yüksekliklerde olması da farklı gelişim çağına bulunan çocuklara göre ayarlanmaktadır.

2. ÇOCUKLARA YÖNELİK KİTAPEVİ İÇ MEKÂN TASARIMI

Mağaza tasarımında ürünün kendisi, ürünün teşhir şekli, müşteri profili, işletme ve satış şekli ana unsurları oluşturmaktadır. Çocuk kitaplarında da müşteri profilini bebeklik dönemindeki çocukların yakınları, okul öncesi çocuklar, ilk okul çocukları, ebeveynler, çocukların yakınları, öğretmenler, çocuk kitabı yazar ve çizerleri, editörleri oluşturmaktadır. Kafe ve kitapçı işlevini bir arada sunan çocuk kitaplarında ebeveynler kafede zaman geçirirken çocuklar da mekanın varsa oyun alanında zaman geçirebilmekte veya masal saati etkinlikleri gibi etkinliklere katılabilmektedir.

Sunum ve teşhir de bu mağazaların önemli unsurlarındandır. Kitapların dikkat çekici ve ulaşılabilir şekilde yerleştirilmesi, çocukların kendilerinin de seçebileceği ölçülerde sergilenmesi kitapların incelenmesini kolaylaştırmaktadır. Diğer mağazalarda olduğu gibi çocuklara yönelik kitaplarında da mağaza düzeni, kullanılan malzeme, tasarımı ile kaliteli bir etki uyandırmalı ve bu sayede ürünleri tercih edilen bir mekan haline gelmelidir. Çocuklara yönelik kitaplarında kullanılan doku, grafik öğeler ve malzeme ile bir kimlik oluşturulabilmektedir. Bu kitapçıda yaşadığı deneyimlerden ve aldığı ürünlerden memnun kalan müşteri için tekrar buradan alışveriş yapma ve mağazayı tekrar ziyaret etmeyi sağlayarak müşteri bağlılığını arttırmaktadır.

Mağaza içinde göze çarpan, farklı deneyimleri yaşatan düzenlemeleri sağlamanın, ürün satışı ve müşteri bağlılığını artırıcı etki yaptığı saptanmıştır. Vitrinden iç mekana kadar olan sunum ve düzenleme, mağazanın genel tasarımı mağazaya değer kazandırmakta, mağazanın tarzını yansıtmaktadır. Mağazanın iç mekan tasarımıyla ürüne bir değer yüklenmektedir. Mağaza düzeni, tasarımı, malzemesi ile bir kalite imajı uyandırdığında mağazadaki satılan ürünlerin de kaliteli olduğu imajı oluşmaktadır. Mağaza içinde kullanılan grafik öğeleri, mekanda bir karakter oluşmasına katkı sağlamaktadır. Form, renk, malzeme ve dokusunun yanında bir tarzı ve atmosferi yaratmakta en etkili öğelerden biridir (Aksaç, 2006).

Bunun yanında çocukların sağlıklı gelişimleri için doğru uyarıcılara ihtiyacı bulunmaktadır. Çocuklara yönelik kitap satan mağazalar, çocuk kütüphanesi ve çocuklara yönelik tasarlanan diğer mekanlar da çocuklarda araştırma, öğrenme, keşfetme isteği oluşturacak şekilde tasarlanmalıdır (Delice Güller ve Bilbay, 2016). Çocuk mobilyalarında karmaşık formlar kullanılmamalı, çocukların farklı bireyler olarak

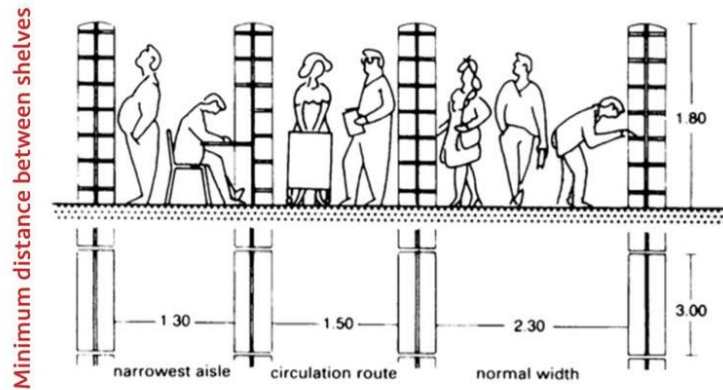
gelişmesini sağlayacak yaratıcı formlarda donatı elemanları kullanılması gerekmektedir (Yavuz Öden, 2020).

Çocuklara yönelik kitap satışı yapan mağazalarda sergileme raflarının ve mobilyaların çocuklara uygun boyut ve özelliklerde olması gerekmektedir. Çocuklara yönelik tasarım kriterlerine göre oluşturulan mekanlarda çocuğun ve yakınlarının o mekana tekrar gelmeyi istemesini sağlamaktadır (Yavuz Öden, 2021). Mekanın tasarımı, fiziksel ortamın düzeni çocukların davranışları üzerinde etkilidir. Çoğu durumda çocuklar çevreyi kısa sürede algılamakta ve nasıl hareket edeceklerini anlamaktadır (Patel & Shah, 2018).

Çocuk kitap mağazalarının odak noktasını aileler oluşturmaktadır. Gün geçtikçe daha fazla akıllı telefonlar ve sanal oyunlar ile zamanlarını geçiren çocukların bu oyunlardan uzaklaşarak kitap okuma alışkanlığı da edinmeleri için aileler bu mekanları alışverişin yanında, zaman geçirebilecekleri mekanlar olarak değerlendirmek istemektedir. Bu sebeple mağazanın odağında kitap satışı, etkinlikler ve ailenin zaman geçireceği kafe gibi fonksiyon alanları oluşmaya başlamaktadır. Çocukların bu mekanlarda yapabileceği etkinlikler masal dinleme, eğitici oyunlar oynama, boyama yapma gibi eylemlerdir. Bu fonksiyonlar için kitap satış rafları dışında eylem alanları da oluşturulmaktadır. Aileleriyle farklı bir mekanda zaman geçirip oyun oynarken bir yandan da kitap seçecek daha fazla zaman sağlanmış olmaktadır.

Çocuk kitapevlerinde kullanılan raf sistemleri alınlı-alınsız kitap reyonu, çift yönlü-tek yönlü orta kitap reyonu olarak kullanılmaktadır. Kitap rafları kitapevlerinin sergileme için en çok kullanılan elemanları olduğu için yerleşiminde dikkatli olmak gerekmektedir. Raflar arası geçiş mesafesinin yetişkin bir insanın geçebileceği kadar olması gerekmekte, bir müşteri kitabı incelerken onu rahatsız etmeden ikinci bir kişinin geçebilmesine olanak sağlanmalıdır. Uygun aydınlatma, oturma alanlarının olması da mağazada geçirilen zamanın kalitesini arttırmakta ve daha fazla kitap inceleyebilmeye olanak sağlamaktadır. Ebeveynler çocuk kitaplarını seçerken çocukların özellikle gelişimini olumsuz etkileyecek içerikler olmamasına dikkat etmek için kitabın görsel ve metinlerini, yazı karakterlerini incelemek istemekte ve bu da satın alacakları kitapları incelerken uzun zaman geçirmelerine neden olmaktadır.

Kitapların sergilendiği raf sistemlerine bakıldığında tek yüzlü raflar, çift yüzlü raflar, eğimli raflar, derinliği fazla olan raflar, yüksek veya alçak yükseklikte raflar bulunmaktadır. Rafların planlanmasında en önemli özelliklerden biri depolama elemanının yüksekliğidir. Ünite yüksekliği ünite başına raf sayısını belirleyecek her raf ünitesi için kitap depolama sayısını belirleyecektir. Kitap sergilemek için çeşitli boyutlarda raflar üretilmektedir en yaygın olarak kullanılan yükseklik 106 cm, 167 cm, 198 cm, 210 cm, 224 cm gibi ölçülerdir. Kitap rafları derinlik olarak 20 cm, 25 cm standart kitaplar için, 30 cm bilimsel, teknik veya okul öncesi kitaplar için, 40 cm. büyük ölçüdeki kitaplar için ve dergiler için kullanılabilir.

Şekil 2. Kitap Rafları Arası Mesafe, (Neufert, 1998)

Çocuk kitapevlerinde de diğer çocuklara yönelik tasarlanan mekanlarda olduğu gibi illüstratif formlar kullanılabilir. Çocuklar illüstratif öğelere olumlu veya olumsuz anlamlar yüklemektedir. Çocuklara yönelik tasarlanan mekanlarda veya nesnelere soyutlanmış formda hayvan figürleri kullanılmaktadır. Bunun yanında çocukların kitapevlerinde zaman geçirirken oturmaları, resim ve kutu

oyunları gibi aktiviteleri için masa ve sandalyeler de bulunmalıdır. Bu sebeple ölçülerine uygun şekilde oturma alanları ve aktivite alanları bulunmaktadır.

Çocuk kitap evlerinde çeşitli etkinliklere katılarak çocuklar birbiriyle iletişim kurabilmekte, drama etkinliklerine katılabilmekte ve kitaplar ile kelime hazneleri gelişmektedir (Yavuz Öden, 2021).

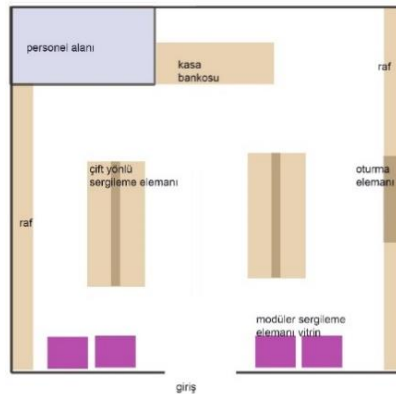
Çocuklarda oturma yükseklikleri 2-3 yaş için 25-30 cm, 3-6 yaş grupları için 30-37 cm, 6-8 yaş için oturma yüksekliği ise 37-38 cm, 8-10 yaş için 38-40 cm olabilmektedir. Masa yüksekliği ise 2-3 yaş için 45-50 cm, 3-6 yaş için 50-52 cm, 6-8 yaş için 62-65 cm, 8-10 yaş için ise 68-70 cm ölçülerindedir (Sofuoğlu & Kuşcuoğlu, 2009: 102). Çocuk kitapları bölümünde kitap depolama rafları yüksekliği 150 cm, derinliği ise 20 cm, okul öncesi kitaplarında 30 cm olması gerektiği belirtilmiştir (Neufert,1998 :146).

Resim 1. Kids Winshare Mağazası, Çin, (URL 1)

Hong Kong merkezli Panorama Design Group'un Çin'in Chengdu kentindeki bir mağaza için fütürist tasarımı, çocuk kitap mağazası aynı zamanda etkinlik alanı oluşturmaktadır. Öğrenme ve öğretime odaklanan 1.200 metrekarelik alanda tasarlanan Kids Winshare mağazası, sosyalleşme, yemek ve alışveriş alanlarına sahiptir. Joan Miro'nun eserlerinden esinlenen mekanda ebeveynler ve çocukların birlikte uzun zaman geçirebilecekleri alan olarak planlanmıştır. Bu kitap mağazasında da olduğu gibi çocuk kitap mağazalarında artık yalnızca kitap satmak dışında okuma alanları, çocukları keşfetmeye ve öğrenmeye teşvik eden bir etkinlik alanı olarak tasarlanmaktadır. Joan Miro'nun eserlerinden esinlenerek organik formların kullanıldığı mekanda çocukların keşfetme isteklerini arttırmak da hedeflenmiştir. Bu renkli sanat eserlerinden esinlenen mekanda parlak renkler, klasik formlar ve enstalasyonlar kullanılmıştır. Mekânı işlev alanlarına ayıran tasarımcı, alışveriş bölümünde beyaz ve sarı renkte eğrisel kitap üniteleri ve saydam alanlar uygulamıştır. Kubbe formundaki bölümünde konferans, kitap tanıtımı, toplantılar ve gösteriler için kullanılmakta ve enstalasyonlar yapılmaktadır (Resim 1).

2.1. Sayokids Kitapevi

Şekil 3. Sayo Kids Yerleşim Krokisi, (Yazar Arşivi,2021)

Sayo Kids kitapevi 0-16 yaş grubuna hitap eden kitap ve oyunlarla birlikte, ebeveyn ve eğitimcilerin kaynak olarak kullandıkları materyallere de yer vermektedir. Dili geliştirmenin beyni geliştirmesinden

yola çıkararak kitap okumanın dili geliştirmedeki önemini benimseyerek kurulan kitapevinde kutu oyunları, çocuk kitaplarına yer verilmektedir. Çocuklara özgü kitap seçkisi duran, doğru yaşa doğru ürünlerin sunulması gerektiği düşüncesi ile kurulmuştur.

Resim 2. Sayo Kids Kitapevi, İstanbul (Yazar Arşivi,2021)

İstanbul Kadıköy’de bulunan, 2020 yılında açılan Sayo Kids kitapevinde sergileme elemanları merkezde ve duvar yüzeylerinde uygulanmıştır. Bu elemanların altlarında depolama işlevi verilmiştir. Bunun yanında çocukların özel kitap incelemek için kullanacağı dairesel bir oturma alanı oluşturularak çocukların kendi boyutlarında bir alanda kitap incelemeleri sağlanmıştır. Mekanın boyutlarından dolayı iç mekanda oyun alanı kullanılmaması ancak dış mekanda çocuk oyun alanı kullanılmıştır. Kasa bankosu da girişin karşısında konumlandırılmış ve personel alanı da kasanın sol bölümünde yer almaktadır (Resim 2).

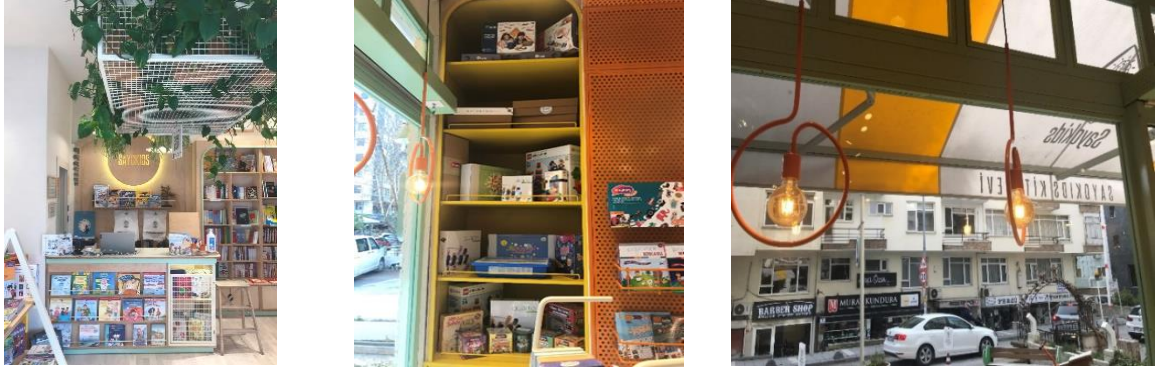
Resim 3. Sayo Kids Giriş Cephe Görünümü (Yazar Arşivi,2021)

Sayo kids kitapevinde çocuklar için oyun alanı dış mekanda tasarlanmıştır. Oturma elemanının formu, oyun elemanları ile girişinde çocuklar için bir mekan olduğunu hissettirerek aynı zamanda mekanın vitrini görevini de görmektedir (Resim 3).

Resim 4. Sayo Kids Kitapevi Sergileme Elemanları (Yazar Arşivi,2021)

Kitapevinde kullanılan sergileme elemanları üçgen formunda ahşap malzeme ile üretilmiştir. Kitapların kapaklarının da görünmesini sağlayan bu sergileme şekli ile okul öncesi dönemdeki çocukların kitapları incelemesi kolaylaşmaktadır (Resim 4).

Resim 5. Sayokids Aydınlatma ve Sergileme Elemanı (Yazar Arşivi,2021)

Mekanın sergileme elemanı ve aydınlatma elemanında ve oturma elemanında turuncu renk kullanılmıştır. Metal çizgisel aydınlatma elemanı vitrin bölümünde yer almaktadır. Dairesel köşeler depolama elemanında kullanılmıştır (Resim 5).

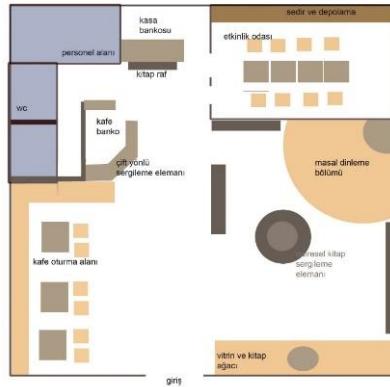

Resim 6. Sayo Kids Kitapevi Okuma Alanı ve Sergileme Elemanı (Yazar Arşivi,2021)

Çift yönlü kitap sergileme rafları mekanın ortasında iki adet olarak kullanılmıştır. Çocukların kitapları inceleyebilecekleri bir bölüm kitap raflarının içerisinde tasarlanmıştır.vitrinde farklı renklerde modüler raflar kullanılmıştır (Resim 6).

2.2. Jungle Kids Kitapevi

Jungle Kids kitapevi, 0-15 yaş aralığındaki yaş gruplarına hitap eden kitap ve eğitici kutu oyunları satışı yapan, çocukların gelişimini destekleyen atölyeler düzenleyen bir kitapevidir. Kitapevi akıl oyunları, yaratıcı drama, tasarım, masal anlatımı gibi etkinlikler ile çocukların sosyal, duysal, bilişsel ve motor gelişimlerine katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Şekil 4. Jungle Kids Yerleşim Krokisi, (Yazar Arşivi,2021)

Resim 7. Jungle kids Kitabevi,Kafe Giriş Cephesi, Yazar arşivi (Yazar Arşivi,2021)

Jungle Kids çocuk kitapevinde giriş bölümü kitap satış ve masal dinleme bölümünün yanında içecek servisi için bir banko bulundurmaktadır ve oturma alanı bulunmaktadır. Satış bankosunun yanında ise ayrı bir bölümde okul öncesi çocuklarla etkinlik yapılabilen bir oda bulunmaktadır. Burada da çocukların ölçülerine uygun masalar ve sandalyeler ile boyama vb. etkinlikler yapılmaktadır. Bu çocuk kitapları satışı yapan mağazada konsept olarak orman teması kullanılmıştır. Bu konseptte uygun olarak kahverengi tonları ve yeşil tercih edilmiştir. Bunun yanında etkinlik alanı girişinde orman ve masal temalı duvar resmi uygulanmıştır (Resim 7).

Resim 8. Jungle Kids Kitabevi Sergileme Elemanları, Kasa Bankosu ve Masal Köşesi (Yazar Arşivi,2021)

Kitapevinde masal köşesi bir ağaç altında yerde oturma minderleri ile dairesel bir alanda oluşturulmuştur (Resim 8).

Resim 9. Jungle Kids Kasa Bankosu, Kafe Oturma Alanları (Yazar Arşivi,2021).

Kasa bankosunun önünde kitap kapaklarının görülebildiği tek yönlü raf ünitesi kullanılmış ve bu bankonun yanında bulunan duvarda masal karakterlerini bulunduran duvar resmi uygulanmıştır. Bu bölümden de çocukların etkinlik odasına geçilmektedir (Resim 9).

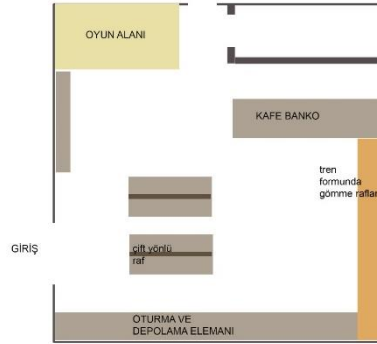

Resim 10. Jungle Kids Kitabevi Etkinlik Odası Girişi (Yazar Arşivi,2021)

Etkinlik odasında çocukların boyutlarına uygun masa ve sandalyeler ile depolama elemanı, kara tahta ve bir yüzeyde de içerisinde illüstrasyonlar bulunan bir harita duvar kâğıdı kullanılmıştır (Resim 10).

2.3. Story Garden Kitabevi

Çocuk kitapları satışı yanında etkinlikler de düzenlenmektedir. Hareket atölyesi, yaratıcı hareket atölyesi, İngilizce yaratıcı hikaye yaratma atölyesi gibi etkinlikler düzenlenen mekanda kafe bölümü ve çocuk oyun alanı bulunmaktadır.

Şekil 5. Story Garden Yerleşim Krokisi, (Yazar arşivi,2021)

Resim 11. Story Garden Kitabevi Oyun Alanı (Yazar Arşivi,2021)

Oyun ve kitap okuma, sergileme işlevini bulunduran çok fonksiyonlu tasarımda sarı, siyah ve beyaz renkler kullanılmıştır. Bu alan mekanda odak noktası oluşturmakta aynı zamanda ebeveynlerin veya çocukların yakınlarının kitap seçme, kafe bölümünde dinlenmeleri esnasında çocukların bu alanda oyun oynamaları da sağlanmaktadır (Resim 11).

Resim 12. Story Garden Kids Books and Cafe Sergileme Elemanları ve Cephe Görünümü (Yazar Arşivi,2021)

Kitapevinin duvar sergileme elemanlarında tren formunda kitap rafları oluşturulmuş, merkezde yer alan sergileme elemanında ise kitap kapakları görünebilecek şekilde sergileme kullanılmıştır. İllüstratif formlar duvar yüzeyinde tren formunda raf şeklinde kullanılmıştır (Resim 12).

Resim 13. Story Garden Kids Books and Cafe, (Yazar Arşivi,2021)

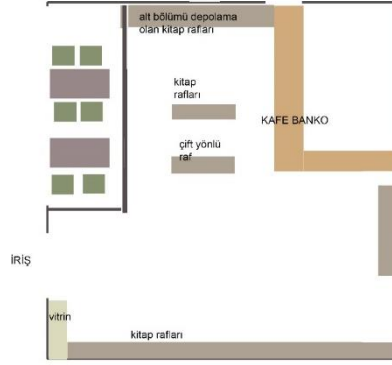
Depolama, sergileme, oturma işlevini bulunduran çok fonksiyonlu mobilya bulunmaktadır. Kafe bölümünde masalar dış mekanda kullanılmış, iç mekanda ise pencere önünde alt bölümü depolama olan sedir şeklinde oturma elemanları kullanılmıştır (Resim 13).

Resim 14. Story Garden Kids Books And Cafe (Yazar Arşivi,2021)

Mekanın dış cephesinde giriş bölümünde bir masal kitabının altından giriş yapılmaktadır. Mekanın bahçe bölümünde de oyun evi konumlandırılmış ve kafe oturma alanları da burada bulunmaktadır (Resim 14).

2.4. Kendisi Bir Mekan Kitapevi

Şekil 6. Kendisi Bir Mekan Kitapevi Yerleşim Krokisi, (Yazar Arşivi,2021)

Resim 15. Kendisi bir mekan kafe kitapevi (Yazar Arşivi,2021)

Çocuk ve yetişkin kitapların satışa sunulduğu mekanda aynı zamanda kafe bölümü de bulunmaktadır. Çocuklar için ayrılan bölümde orta sergileme üniteri çocukların erişebilmesi ve kitap incelemesi açısından uygun boyutlardadır. Çocukların kullanabileceği masa ve sandalyeler de bulunmaktadır. Bunun yanında kafe bankosu aynı zamanda kasa bankosu işlevini de görmektedir. Kitap dışında kutu oyunları, doğal malzemelerden oyuncakların da satışı yapılmaktadır. Aynı zamanda mekanın üst katında çocuklara yönelik atölyeler de düzenlenmektedir.

3. SONUÇ

Çocuklara özel tasarlanan mekanlarda modern içerisinde oyun barındıran, fonksiyonel ve ergonomik olması gibi özellikler beklenmektedir. Oluşabilecek farklı ihtiyaçlara göre modüler olması da kullanıcı için önemlidir. Farklı yaş gruplarının ziyaret ettiği çocuk kitapevlerinde rafların yükseklikleri de o yaş grubunun erişebileceği yüksekliklerde olmalıdır. Çocukların kitaplarını kendilerinin inceleyebilmesi ve seçebilmesi önemlidir. 0-3 yaş grubu çocukların dokunma duyusuna hitap eden yumuşak, pürüzlü, kaygan gibi özellikler barındıran kitaplar da ebeveynlerin ve çocukların inceleyebilmesi için raflarda kapağın görülebileceği şekilde sergilenmektedir.

Çocuklara yönelik tasarlanan kitapevlerinde aynı zamanda ailelerin bir arada zaman geçirebildiği, dinlenebildiği, yiyecek ve içecek satışı da yapılan alanlar bulunmaya başlamıştır. Bu sayede bu mekana gelen ebeveynler kitap seçerken dinlenmekte, sosyalleşebilmekte ve çocuklar da oyun alanlarında zaman geçirebilmekte veya kitapları inceleyebilmektedir. Oluşturulan masal dinleme köşelerinde

çocukların oturması için minder veya kendi boyutlarında oturma elemanları kullanılarak bir merkez etrafında oturmaktadırlar.

Bu mekanlarda dikkat edilmesi gerekenler:

-Çocuk kitap mağazalarında oyun alanında çocukların ailelerini görebilecekleri mesafede olmaları onların güvende hissetmelerini sağlayacaktır.

- Değişken tavan yükseklikleri: Alanları belirlemek, dağıtmak için tavan yüksekliklerini değiştirerek farklı alanlar yaratılmalıdır. Kitap inceleme alanlarında daha alçak tavan, aktivite alanlarında daha yüksek tavan olarak kullanılabilir.

- Çeşitli alanlar oluşturmak: bölünmüş alanlar oluşturularak özel alanlar yaratılabilir, oyun için veya dinlenme amaçlı alanlar oluşturulurken çocuklar için tehlikeli olabilecek sivri köşelerden kaçınılmalıdır. Kavisli veya geniş açılı bölmeler oluşturulabilir. Ebeveynlerin çocuklarını görmesini ve denetimini zorlaştıracak kör alanlar oluşturulmamalıdır. Tasarımcı tüm alanların görünürlüğünün sağlanmasına dikkat etmelidir.

-Doğal ışığın kullanılması enerji tasarrufu sağlayacağı için mümkün olduğunca açıklıklar bırakılarak yararlanılmalıdır. Doğal ışığın başarılı kullanımı, iç mekanı iyileştirirken aydınlatma için toplam enerji kullanımını azaltarak önemli avantajlar sağlamaktadır.

-Sağlık açısından güvenli olması: zararlı kimyasalların mobilyalarda kullanılmaması gerekmektedir.

Sonuç olarak her çocuğun farklı yaş gruplarının ihtiyaçlarına da odaklanmak, çocukların yetenek ve benzerliklerini, farklılıklarını, yaratıcılığını destekleyen mekanlar tasarlamak tasarımcının görevidir.

KAYNAKÇA

- AKSAÇ, H. (2006). *Mağazalar; Ürün-Satış-Mekan Etkileşimi*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü İçmimarlık Anasanat Dalı, İstanbul.
- BAL, H. B. (2017). *Çocuk Mobilyası Tasarımında Sürdürülebilirlik Yaklaşımı*. Yüksek Lisans, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- BARAN, G. (2011). “Çocuk Gelişimine Giriş”, İçinde: *Çocuk Gelişimi* N. Aral ve G. Baran (Ed), (s.17-49) İstanbul: YaPa Yayınları.
- BHAGCHANDANİ, S. (2005). *Modular Furniture for Children's Room*. Unpublished Masters Thesis, Department of Family and Community Resource Management, Faculty of Family and Community Sciences, The Maharaja Sayajirao University of Baroda, Vadodara, India.
- ÇUKUR, D. & DELİCE, E. (2011). Appropriate space and design for the development of visual perception in early childhood. *Journal of family and Society*, 12(7), 25-37.
- DELİCE GÜLLER, E. & BİLBAY, P. (2016). Kütüphane yapılarında okul öncesi çocuklara yönelik interaktif mekanların irdelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 30(3), 398-414.
- DEMİRARSLAN, D. & AYTÖRE, O. S. S. (2004). *Çocuğun fiziksel ve ruhsal gelişimi açısından çocuk odaları tasarımında malzeme kullanımı ve malzeme seçiminin önemi*, 2. Ulusal Yapı Malzemesi Bildiri Kitabı, İstanbul.
- EMANUELSON, I. (2003). *How safe are childcare products, toys and playground equipment A Swedish analyses of mild brain injuries at home and during leisure time 1998-1999*, İsveç,2003.
- GARDNER, H., (1978). *Developmental psychology and introduction*. Little Brown, USA.
- NEUFERT, E. (1998). *The Handbook of Building Types-Neufert Architect's Data*. Second (International) English Edition.
- ÖZ, İ. (1997). *Çocuk Olmak: Çocuğun Gelişim Dönemleri*, İstanbul: Kök Yayıncılık.
- PATEL, S. & SHAH, P. (2018). Children's Bedroom: Designing Interior Based on their Preferences. *International Journal of Research Culture Society*,2(2),136-145.
- PEDÜK, Ş. (2011). “Psikomotor Gelişim”, İçinde: *Çocuk Gelişimi*, N. Aral ve G. Baran (Ed), İstanbul: YaPa Yayınları.

- SİVRİ, H. (1993). *Fiziksel ve Mekansal Çevrenin Çocuk Davranışına ve Gelişimine Etkileri. Çocuk için Oluşturulacak Çevrelerde Tasarım Verilerinin Saptaması*, Yüksek Lisans Tezi, K.T.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- STOECKLIN, V. L. (1999). Design for All Children., <https://www.whitehutchinson.com/children/articles/designforall.shtml>
- SOFUOĞLU, S. D. & KUŞÇUOĞLU, M. (2009). Çocuk ve mobilya. In Journal of Bartın Faculty of Forestry, I. National West Black Sea Forestry Congress, Proceedings Book, 1(Special Issue), 101-107. Bartın: Bartın Üniversitesi.
- ŞİŞMANOĞLU, E. (2013). *Kullanıcı Odaklı Tasarım; Türkiye’de Çocuk Mobilya Sektörü Üzerine Bir İnceleme*. Doctoral dissertation, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- YAVUZ ÖDEN, H. (2020). The Use of Illustration Art in Children Oriented Indoor and Furniture Designs: Application Examples and Techniques. *IDA: International Design and Art Journal, Cilt 2(2)*, 161-175.
- YAVUZ ÖDEN, H. (2021). Çocuk Kütüphanesi İç Mekân Tasarımında Çok Fonksiyonlu Mobilyaların Kullanımı. *Online Journal of Art and Design*, 9(3),92-103.
- URL 1. Panorama Design Group’s Playful Bookscape At Kids WinshareIndesignlive.hk